

componeret; tu vero frustratus, qui putasti latere posse quod legeras et tenebas. »

AUG. Quis enim est, qui vel tenuiter Manichæorum dogma cognovit, et lateat eum Manichæos dicere malam esse concupiscentiam carnis? Sed non est hoc proprium dogmatis eorum: nam quid aliud dicit etiam ille qui dicit, « Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem: hæc enim sibi invicem adversantur, ut non ea quæ vultis, faciatis ¹? » Quid aliud etiam ille qui dicit, « Quisquis dilexerit mundum, non est charitas Patris in illo; quia omnia quæ in mundo sunt, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et ambitio sæculi, quæ non est ex Patre, sed ex mundo est ²? » Malam ergo esse concupiscentiam carnis, non proprio dogmate Manichæi dicunt; quod vident qui cæci non sunt, et Apostolos dicere sed Manichæorum propriam virosamque sententiam error vester adjuvat, qui concupiscentiam carnis, cui, velitis nolitis ad illicita perpetranda sollicitanti castitas reluctatur, negatis de peccato accidisse naturæ, quam Deus condidit bonam. Ac sic, agitis ut eam Manichæi, quam conflictatione castorum et Apostolorum testimonio convincunt malam, de gente tenebrarum et de mala substantia Deo coæterna, etiam ipsam, non malam qualitatem sanandam, sed malam substantiam separandam; nec bonæ naturæ accidisse, sed bonæ naturæ commixtam fuisse concludant. Sed pergite, et nobis calumnias de Manichæorum peste molimini: quos ita adjuvatis, ut faciatis invictos; nisi et vos cum illis, ea quæ vere invicta est, catholica veritate vincamini.

CLXXI. JUL. « Audi igitur nunc atque agnosce, quid parens tuus ad quamdam filiam suam, vestram scribat sororem. »

¹ Galat. III, 17. — ² 1 Joan. II, 15.

AUG. Convicia sunt ista, nec urbana, sed vana. CLXXII. JUL. (« Manes apostolus Jesu Christi filiae Menoch: Gratia tibi et salus a Deo nostro, qui est re vera verus Deus, tribuatur, ipseque tuam mentem illustret, et justitiam suam tibi met revelet, quia es divinæ stirpis fructus.) Et post pauca, (Per quos et tu splendida, inquit, reddita es, agnoscendo qualiter prius fueris ex quo genere animarum emanaveris, quod est confusum omnibus corporibus et saporibus, et speciebus variis cohæret. Nam sicut animæ gignuntur ab animabus, ita figmentum corporis a corporis natura digeritur. Quod ergo nascitur de carne, caro est; et quod de spiritu, spiritus est: spiritum autem animam intellige, anima de anima, caro de carne.) »

AUG. Si dicam tibi istam Manichæi epistolam me omnino nescire, quamvis verum dicam, omnino non credes, et mecum, ut soles, vana loquacitate contendes. Sed si hoc dixit Manichæus, quid mirum est quod se ipse destruxit? Si enim sicut hominis caro, etiam hominis anima nascitur sive bona sive mala; duas enim simul animas in homine uno esse delirant, unam malam, alteram bonam, de suis principiis diversis emanantes: si ergo nascitur anima, quando nascitur caro; profecto nec mala illa est Deo coæterna, nec contra principes tenebrarum bona, sicut ejus secta desipit, ab æterno Patre prolata est. Sed quoquo modo dicat Manichæus animas nasci, ad nos quid pertinet, qui verba illa Domini, « Quod natum est ex carne caro est; et quod natum est de spiritu, spiritus est ¹: » non cum homo ex homine nascitur, sed cum ex Dei spiritu renascitur, fieri novimus et tenemus? Non enim Evangelicus ipse totus locus aliud permittit intelligi. Quære ergo quibus possis Manichæi has fabulas ven-

¹ Joan. III, 6.

dere; et potius propter illa quæ superius dixi, quomodo Manichæorum non sis adjutor ostende.

CLXXIII. JUL. « Cognoscis nempe, quomodo signatissime Manichæus traducem confirmet animarum, et quo testimonio utatur ad vituperationem carnis, illo videlicet quod in ore vestro versatur, id est, « Quod nascitur de » carne caro est, et quod de spiritu, spiritus est. »

AUG. Jam dixi quomodo nos accipiamus hæc verba evangelica: quoniam non generationem, sed regenerationem docent. Tu dic, si potes, quomodo non adjuves Manichæi verba sacrilega de concupiscentia carnis, quam propterea tu negas de natura primi hominis prævaricatione vitiata in nostram naturam propagatione descendere, ut eam putetur ille Deo coæternæ tenebrarum genti rectissime deputare. Insipientissime quippe et impudentissime abs te negatur malum, quo caro concupiscit adversus spiritum, et contra quod geruntur interiora bella castorum.

CLXXIV. JUL. « Ideo non solum eloquendo, sed etiam repetendo inculcat, dogmatis sui esse proprium, traducem animarum putare: quod etiam per similitudinem generantium corporum approbare conatur. (Sicut animæ, inquit, gignuntur ab animabus, ita figmentum corporis a corporis natura digeritur; et sicut caro de carne, ita anima de anima.) Sed pergamus ad reliqua. (Sicut ergo auctor animarum Deus est, ita corporum auctor per concupiscentiam diabolus est, ut in viscatorio diaboli per concupiscentiam mulieris, unde diabolus aucupatur, non animas, sed corpora¹.)

AUG. Non corpora, sed animas aucupari diabolus potuit dicere Manichæus: corpora enim dicit ad gentis tenebrarum naturam, unde est et diabolus, pertinere.

¹ Manich. epist.

Proinde secundum Manichæum, non corpora quæ ipsius sunt, sed animas bonas quæ ipsius non sunt, dicitur diabolus aucupari. Sed fides nostra bonum Deum creatorem et animarum et corporum novit.

CLXXV. JUL. (« Sive per visum, sive per tactum, sive per auditum¹, sive per odoratum, sive per gustum. Tolle denique malignæ hujus stirpis radicem, et statim te ipsam spiritalem contemplaris. Radix enim ait Scriptura, omnium malorum concupiscentia.) Vides quo spiritu et propter quod dogma Manichæus concupiscentiam carnis incessat, hanc dicens esse legem peccati, quæ si a corporibus auferretur, spiritalem se filia ejus, ad quam scribit, factam videret. Quam opinionem quibus Apostoli nitatur confirmare sententiis audiamus²: (Caro enim adversatur spiritui, quia filia concupiscentiæ est; et spiritus carni, quia filius animæ est.) »

AUG. Duas substantias in verbis Apostoli Manichæus opinatur, unam bonam, alteram malam: non unam bonam substantiam, et alteram bonæ substantiæ vitium, ex primi hominis peccato generatione contractum, secundi hominis justitia regeneratione sanandum: quod et contra Manichæos, et contra vos, tanquam invictissimum telum, catholica fides fortiter jactat, et utrosque prosternit.

CLXXVI. JUL. « Intelligis resectas esse Manichæi dogmatis medullas, quibus fides vestra concrevit. Jamvero nos, id est, catholicos pergat arguere. (Quare vide quam stulti sunt, qui dicunt hoc figmentum a Deo bono esse conditum, quod certi sunt a spiritu concupiscentiæ gigni³.) »

AUG. In hoc a Manichæis simul arguimur, et vos et nos, quoniam figmentum carnis a Deo bono utrique conditum dicimus: spiritum vero concupiscentiæ, Mani-

¹ Manich. epist. — ² Ibid. — ³ Ibid.

chæi substantiam esse dicunt malam non vitium substantiæ bonæ, quo caro concupiscit adversus spiritum; quod ad eos redarguendos dicimus nos, et ad eos adjuvandos negatis vos. Nam quia concupiscentiam, qua caro concupiscit adversus spiritum, etiam vobis resistentibus malum esse convincunt; si non est, ut putatis, bonæ substantiæ vitium, mala substantia deputabitur; quod est dogma Manichæorum, catholicæ fidei vobis adjutoribus inimicum.

CLXXVII. JUL. (« Cum animo nolente coëunt¹, et secretis pudoribus gerunt, quo tempore odio habent lucem, uti ne manifestentur opera eorum. Cujus rei gratia ait Apostolus, « Non est volentis: » ut subaudiatur, hoc opus. Sive enim bonum geramus, non est carnis; quia manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, etc. Sive malum geramus, non est animæ; quia fructus spiritus, pax, gaudium est. Denique clamat et ad Romanos Apostolus: Non bonum quod volo ago, sed malum operor quod exhorreo. Videtis vocem animæ contumacis, contra concupiscentiam defendentem libertatem animæ. Dolebat enim quia peccatum, id est, diabolus operaretur in se omnem concupiscentiam. Legalis auctoritas indicat malum ejus, cum omnes ejus usus vituperat, quos caro miratur et laudat: omnis enim amaritudo concupiscentiæ suavis est animæ; per quam nutritur anima, et ad vigorem accitur. Denique coërcentis se ab omni usu concupiscentiæ animus vigilat, ditatur, et crescit: per usum autem concupiscentiæ consuevit decrescere.) Intelligis-ne, vel sero deprehendisse nos unde non solum saperes, sed etiam loquereris? tanto enim magistrum tuum amore complecteris, ut non solum itineribus ejus, sed etiam vestigiis insistas: quod tu omnibus scriptis asseris, sicut et illi quos ad Marcellini nomen edidisti, libri,

¹ Manich. epist.

et isti testantur quos ad Valerium destinati, istam videlicet concupiscentiam carnis, quam etiam pudendam vocas, per diabolum admixtam esse humanis corporibus.

AUG. Tu enim qua impudentia pudendam negas, contra quam nunc, quandoquidem illam libenter laudas, miror si fideliter dimicas. Quando autem miscebaris uxori, quamvis nihil timendo usui concessæ voluptatis inhiabas, secretum tamen erubescendo quærebas. Proinde ista tua suscepta, si in paradiso hominum felicitas permaneret, aut nulla ibi esset, aut nullos suos motus contra nutum voluntatis exereret, quibus necesse esset obsistere, ut illi felicitati honestas congrua redderetur. Sed quoniam in ejus laudibus eo usque progressus es, ut libidinem qualem nunc esse sentimus, talem in paradiso futuram fuisse contendas, sibi reluctantium sollicitantem corda castorum; quis non videat, quod non sapientia, non eloquentia, sed impudentia mihi resistis, quia te victum confiteri perverso pudore prohiberis? Non ergo carnis concupiscentiam, nec substantiam naturæ malæ esse dicimus, quod dicunt Manichæi; nec omnis ejus usus reprobatur a nobis, sicut a Manichæis: nec eam rursus bonam dicimus, quod dicunt Pelagiani; nec ejus contra spiritum motus laudatur a nobis, sicut a Pelagianis: sed dicimus eam esse vitium substantiæ bonæ, quod in nostram naturam per prævaricationem primi hominis versum est, quod dicunt catholici Christiani¹; ejusque mali usus licitus et honestus liberorum procreandorum causa approbatur a nobis, sicut a catholicis Christianis. Ita et Manichæos et Pelagianos superamus, atque vitamus; quorum sic errores, utrorumque diversi sunt, ut qui videtur minor, ipse illius qui videtur major, demonstratur adjutor. Quod enim malum esse satis evidenter ap-

¹ Ambros. lib. 7. in Luc. 12.

paret, dum Pelagiani negant esse vitium bonæ substantiæ, Manichæos adjuvant, qui vitium ipsum malam dicunt esse substantiam, boni Dei substantiæ coæternam.

CLXXVIII. JUL. « Hanc esse peccati filiam, atque aliorum peccatorum matrem, et de ea conqueri apostolum Paulum, cum dicit, « Scio quia non habitat in » carne mea bonum¹. » Et, « Non quod volo bonum » hoc ago, sed quod odi illud facio²: » quod semper a catholicis ita expositum est, ut non ad naturæ infamiam, sed ad consuetudinis referretur invidiam. »

AUG. Ita vero catholicus tu es, et Ambrosius catholicus non est? Non usque adeo evanuerunt homines vestræ contagio vanitatis? quoscumque decipere potuistis, ut hoc audeant in animum inducere. Proinde paulisper attende. Discordiam carnis et spiritus, de qua scriptum est, « Scio quia non habitat in me, hoc est, in carne » mea bonum; velle enim adjacet mihi, perficere autem » bonum non³, » et cætera hujusmodi: atque illud multo manifestius, « Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem; hæc enim invicem adversantur, ut non ea quæ vultis faciatis⁴: » esse in hominibus nec nos dubitamus, nec vos, nec Manichæi: sed unde sit in homine uno ista discordia, inde dissensio est, et tres proferuntur in hac dissensione sententiæ, una nostra, vestra altera, tertia Manichæorum⁵. Sed ne arroganter, vel fallaciter vobis dicere videamur nostram esse catholicam, ille eam proferat, cujus fidem et purissimum in Scripturis sensum, sicut eum prædicat vester ipse Pelagius⁶, ne inimicus quidem ausus est reprehendere.

¹ Rom. vii, 18. — ² Ibid. 15. — ³ Ibid. 18. — ⁴ Galat. v, 17. — ⁵ Pelag. l. 3. de liber. arbit. — ⁶ Vide supra l. de Gratia Christ. c. 42.

OPERIS IMPERFECTI CONTRA JULIANUM, LIB. III. 25
dere. Dicit ergo Ambrosius¹, hanc discordiam carnis et spiritus, per prævaricationem primi hominis accidisse nostræ naturæ: vos autem dicitis, ex vi consuetudinis: Manichæi dicunt, ex commixtione duarum naturarum coæternarum, boni scilicet et mali. Poteram jam dicere, ut eligat horum trium quod voluerit, qui vult catholicus permanere. Neque enim timere debeo, ne Manichæos quisque fugiens vos præponat Ambrosio. Sed vestram sententiam, qua dicitis hoc malum vi consuetudinis inolescere, esse vanissimam judicat, qui videt sine hoc malo neminem nasci. Mox enim ut quisque ratione uti coeperit, si concupiverit castitatem, concupiscentiam carnis, quæ fuerat ætate sopita, velut evigilantem repugnantemque jam sentit; et aut victus abstrahitur, aut ne in ejus labatur assensum, adversus eam, si pius est, Domino adjuvante confligit. Quod si non vultis accipere, quid in me sævitis? Manichæos, Ambrosiumque committite, atque in spectaculo hujus certaminis, si catholici estis, cui parti faveatis eligite. Puto quod a vobis victor Ambrosius judicatur: sed quia non estis catholici, etiam sic securi spectamus: et vos enim et Manichæos sine dubio vincit Ambrosius.

CLXXIX. JUL. « Tu tamen argumentando, et testimonia Scripturarum usurpando, de hac illum concupiscentia, quam legem peccati vocas, et omnes sanctos tam pollutos quam conquestos fuisse confirmas. »

AUG. Non polluuntur hoc malo sancti, quos constat esse vel fuisse fortissimos hujus mali debellatores: sed ne isto malo inexpressibiliter polluantur, timeant potius ejus impudentissimi laudatores.

CLXXX. JUL. « Quid Manichæus dicit? (Per concupiscentiam coporam auctor diabolus est²; per hanc dia-

¹ Ambros. l. 7. in Luc. 12. — ² Epist. Manich.

bolus corpora, non animas aucupatur. Tolle, inquit, malignæ stirpis radicem, et spiritalis fies. De hac Apostolus clamat ad Romanos: Non bonum quod volo, sed malum operor quod exhorreo. Nos etiam stultos vocat, qui dicamus figmentum hoc corporis ad Deum pertinere, quod per concupiscentiam generatum esse fateamur. Vides ergo, quanta tibi sit et Manichæo in nostri impugnatione concordia, ejus dimicas verbis, ejus niteris argumentis: et nos mentiri dicis, qui te discipulum illius non solum fuisse, ut ipse scribis, sed etiam esse dicamus. Et in hoc tamen ille prudentior, qui cum hanc concupiscentiam carnis a diabolo credidisset immissam, collegit confitendum esse ad Dei operam non pertinere, quidquid de diabolica concupiscentia appareret prolatum.»

AUG. Contra hoc totum valet superior nostra responsio, et cum hac aliæ superiores, quas legat qui volet.

CLXXXI. JUL. «Tu autem hebetior qui fructum concupiscentiæ diabolicæ hominem dicens, Dei tamen eum ascribis operibus; non quasi de malo bonum factum, sed malum et de mala radice prolatum, habere tamen auctorem bonum, quem fructum radicis suæ diabolus sibi vindicet.»

AUG. Bonum aliquod est homo, etiam quisquis majoris ætatis est malus homo. Non enim quod malus homo est, aufert ei quod bonum aliquod est, quia homo est: cujus naturæ, id est, boni hujus auctor est Deus, quæcumque mala vel originis attrahat, vel voluntatis adjiciat: non enim substantiæ naturæque sunt vitia; ab eo salvatore sananda, quo creatore condita est, eisdem vitiis vitiata natura. Hoc est quod et Manichæos evertit, et vos: qui non mecum, sed cum Ambrosio certatis; quem

OPERIS IMPERFECTI CONTRA JULIANUM, LIB. III. 127
Manichæis in hoc certamine opposui, in quo et ipsos vincit, et vos.

CLXXXII. JUL. «Tuis enim sermonibus, omnes de concupiscentia natos diabolus quasi suæ arboris fructus jure decerpit¹. Eque igitur blasphemias ut Manichæus, qui concupiscentiam carnis a Deo conditam vindicemus.»

AUG. Si ad causam venire voluisses, cur baptizandi et exsuffletur, et exorcismo muudentur infantes, ibi apertissime non solum eruditis, verumetiam idiotis catholicis Christianis novus hæreticus appareres. Sed quia id ex libro meo tibi quidem proposuisti quasi refellendum, sed pertractare ita timuisti, ut fallaci loquacitate vitares, et multa dicendo, quid tacueris operires: Apostolum tibi replico, velis nolis, et inculco dicentem de Deo Patre, «Qui eruit nos de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum Filii charitatis suæ².» Hinc parvulos, si potestis, excipite; et audete dicere, eos in regnum quidem Christi regeneratione transferri, sed de tenebrarum potestate non erui. Verumtamen parate vos, in facies vestras easdem exsufflationes dignissime excipere, quæ in Ecclesia Christi et majoribus adhibentur et parvulis. Talibus quippe exsufflationibus exsufflandi estis, qualibus apertissime verum esse ostenditur quod negatis.

CLXXXIII. JUL. «Jam vero illud tuum, quod priore opere³ ventilavi, ubi dicis, Aliquando non facit libido animo volente: cum aliquando faciat et nolente⁴, atque hanc ejus superbiam, qua nolente animo commovetur, accusas: Manichæi, non solum sensibus, sed etiam eloquiis explicatum est. Nam cum nos arguisset, quia dice-remus a Deo fieri homines, quos seminari fateremur per coeuntium voluptatem: (Stulti, inquit, a Deo dicunt

¹ Lib. 1. de Nuptiis et Conc. c. 23. — ² Coloss. 1, 3. — ³ Opere scripto ad Turbantium. — ⁴ Lib. 1. de Nupt. c. 6.

esse conditum, quod certi sunt a concupiscentia gigni, cum animo nolente coeunt⁴.) »

AUG. Sed Manichæus non intelligit, etiam de hominis malo posse Deum creare quod bonum est, et hominem ipsum malo bene uti per pudicitiam conjugalem, cui malo reluctatur illiciti ad damnabilem turpitudinem. Sed tu qui hoc quod malum est, malum esse negas, cur ei repugnas, ne turpiter vivas; et cur ei si consentias, necesse est ut turpiter vivas?

CLXXXIV. JUL. « Quod vero tu posuisti, Concupiscentiæ malum est, quod vitat ubique conspectum, et quærit pudendo secretum²: ita et Manichæus, (Secretis, inquit, pudoribus agunt, quo tempore odio habent lucem, uti ne manifestentur opera eorum.) »

AUG. Sicut Manichæus nescit quid boni agatur per carnalis concupiscentiæ malum; sic et tu nescis cui malo pudor quærat secretum, etiam in bono opere nuptiarum.

CLXXXV. JUL. « Quod vero ais, quia concupiscentia qui licite commiscetur, malo bene utitur³, « Ut magis credi Apostolo commemoros, qui dixisset, Quia non habitat in carne sua bonum, et hoc non bonum, id est, malum in carne Apostoli habitans, vis concupiscentiam carnis videri: Manichæus non aliter quam tu posuit. Nam postquam dixit, (ne manifestentur opera eorum⁴. Propter quod Apostolus, inquit, clamat ad Romanos, Non bonum quod volo ago, sed malum operor quod exhorreo. Dolebat enim, inquit, quia peccatum, id est, diabolus, operabatur in eo omnem concupiscentiam. Legalis auctoritas indicat malum concupiscentiæ, cum omnem ejus usum vituperat, quem caro miratur et laudat.) »

¹ Epist. Manich. — ² Lib. 1. de Nupt. c. 7. — ³ Lib. 2. de Nupt. c. 21. — ⁴ Manich. epist.

AUG. Numquid Apostolus omnem concupiscentiæ carnalis usum vituperat, qui dicit: « Et si acceperis uxorem, non peccasti; et si nupserit virgo, non peccat¹. » Ergo Manichæus quid loquatur ignorat. Sed nec tu quid loquaris intelligis, qui putas aliud significasse Apostolum quam carnis concupiscentiam: de qua alius Apostolus, quod non sit a Patre, sed ex mundo sit, dicit²: qua ut caro concupiscat adversus spiritum, ex primi hominis prævaricatione descendere, catholicus doctus et doctor et didicit in Catholica et docuit³.

CLXXXVI. JUL. « Quod autem multum ad distinctionem inter te et Manichæum tenendam valere existimasti, ut diceres bonam quidem, sed primorum hominum tantum factam naturam, omnem autem deinceps per concupiscentiam fuisse subversam: etiam Manichæus ita disseruit. « (Operæ, inquit⁴, pretium est advertere, quia prima anima quæ a Deo luminis manavit, accepit fabricam istam corporis, ut eam freno suo regeret. Venit mandatum, peccatum revixit, quod videbatur captivum: invenit articulos suos diabolus, materiam concupiscentiæ in eam seduxit, et per illam occidit. Lex quidem sancta, sed sancta sanctæ; et mandatum et justum et bonum; sed justæ et bonæ.) sic etiam in illa ad Patrium Epistola, (quasi de primæ factum flore substantiæ meliorem dicit secutis:) » Non ergo magnum est, nec aliquid ad defensionem tui promovet, quod a criminatione naturæ humanæ Adam sequestrandum putasti, super cuius statu mox plenius disseremus. Hic monstrasse sufficiat, nihil ita rude in tuis sensibus inveniri, ut non sit jam Manichæi volutione detritum. »

AUG. Manichæus ex commixtione duarum naturarum

¹ 1 Cor. vii, 28. — ² 1 Joan. ii, 16. — ³ Ambros. l. 7. in Luc. 12. — ⁴ Epist. Manich.

coæternarum, boni scilicet et mali, non solum hominem, sed universum mundum constare dicit, et ad eum omnia pertinentia; ita sane, ut ipsam fabricam mundi, quamvis ex commixtione boni et mali, Deo bono artifici tribuat: animalia vero, et cuncta quæ nascuntur e terra, et ipsum hominem, opera esse dicat malignæ mentis, quam genti attribuit tenebrarum. Hinc est, quod « Animam primam dicit a Deo lucis manasse, et accepisse istam fabricam corporis, ut eam freno suo regeret. » Non enim hoc de homine, sed de anima bona dicit, quam Dei partem atque naturam universo mundo, et omnibus quæ in eo sunt, opinatur esse permixtam; in homine autem per concupiscentiam decipi. Quam concupiscentiam, quod sæpe inculcandum est, non vitium substantiæ bonæ, sed malam vult esse substantiam. Mala non vacuum fuisse dicit Adam, sed ejus minus habuisse, multoque plus lucis. Vides-ne huic dementiæ, quæ Dei naturam corruptibilem dicit, eamque malæ naturæ commixtione corrumpit, quantum catholica fides adversa sit, quæ omnia mala generis humani, quorum non parvam partem parvulos etiam cernimus perpeti, et ipsam concupiscentiam qua caro concupiscit adversus spiritum, quibus malis omnibus paradus a vobis, sed vester, impletur, non dicit esse nisi ex natura bona, et a Deo bono bene instituta, sed propria voluntate et primi hominis prævaricatione vitiata. Quod vos negantes, quid agitis, nisi ut hæc omnia mala, quæ de peccato naturæ bonæ in parvulos venire non vultis, commixtioni malæ naturæ tribuantur, quam Manichæorum furiosus error inducit? Videtis igitur, etsi videre non vultis, insanos et perditos Manichæos, ne vobis adjuvantibus vincant, vobiscum esse vincendos; imo adjuvante Domino vobiscum esse jam victos.

CLXXXVII. JUL. « Persistit sane invehi in nos, et

adjungit¹: « (Hi autem qui concupiscentiam istam contra evangelicos et apostolicos libros, quos vacuo lectitant, bonum ausi sunt dicere; videas, inquit, sanctos eorum nunc cum filiabus dormisse, nunc cum pluribus et concubinis et uxoribus miscuisse negotium. Nec hoc Apostoli vident: Quæ societas luci et tenebris, fideli et infideli, Christo et Belial? Errant glomerati nubilo concupiscentiæ, cujus veneno ita fruuntur, ut amentia capti, cum hoc gerunt, a Deo id concessum putent; quasi ignorent Apostolum dixisse: Quæ geruntur ab eis in tenebris, turpe est etiam dicere.) » Vides nempe quomodo negotium vexat pudoris, atque contra nos id valere plurimum putat, qui non malum dicere audeamus, quod velandum tamen pudore fateamur. Nullum vestimentum ergo texuisti, quo deformitatem tui dogmatis operires, præter pannos quibus in parentis tui et magistri hæreditate crevisti. Persistit igitur erigi in nos, faciensque apostrophen: « (Age, tu¹, inquit, defensor concupiscentiæ, aperto sermone narra fructus et opera ejus. Ecce ego contra eam, non timeo lucem, quam illa trepidat, quam illa odit. Omnis enim qui male agit, odit lucem, et non venit ad lucem, ne manifestentur opera ejus. Vides-ne concupiscentiam mali esse originem, per quam miseræ animæ libidini serviunt, non sponte, quia hoc est quod nolente animo gerimus solum?) » Hinc est quod et tu: » Nam quid est², inquis, quod labia, lingua, manus, inflexiones dorsi, cervicis, et laterum, ut ad opera congrua moveantur, positum in potestate est; cum vero ventum fuerit ut filii seinentur, membra in hoc opus creata non serviunt; sed expectatur ut ea velut sui juris libido commoveat, et aliquando non facit animo volente, cum aliquando faciat et nolente? « Enumerasti tu nempe om-

¹ Manich. epist. — ² Ibid. — ³ Aug. lib. 1. de Nupt. et Conc. c. 6.